

A GAZDASÁGI TÁRSASÁG LIKVIDITÁSROMLÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE

1.

Fónagy Sándor

BEVEZETÉS

A gazdasági társaság fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének a bekövetkezése a társaság vezető tisztségviselőjének a (kár)felelőssége szempontjából meghatározó változást hoz, ugyanis ezt követően a *hitelezői érdekek figyelembevételével* köteles eljárni. A vezető tisztségviselő a vállalkozás vezetését változtatlanul tovább folytathatja, azonban mindaddig, amíg a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet meg nem szűnik, vagy pedig a társaság felszámolását el nem rendelik, *tartózkodnia kell az indokolatlan kockázatvállalástól*. Ezen kötelezettségének megszegése esetén a gazdasági társaság felszámolásában kiegyenlítetlen követeléssel rendelkező hitelező keresetére a bíróság a vezető tisztségviselőt kártérítés megfizetésére kötelezheti. Jelen tanulmányban a vezető tisztségviselő hitelezők felé fennálló felelőssége tartalmának, az igényérvényesítés menetének az ismertetése után elsődlegesen azt kívánom vizsgálni, hogy mikor és milyen vizsgálati módszerrel állapítható meg a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése.

JEL-kódok: K220, K130, G320, G330

Kulcsszavak: fizetéseképtelenség, fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, felszámolás, vezetői felelősség, jogtalan gazdálkodás

1. A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐNEK A GAZDASÁGI TÁRSASÁG FELÉ FENNÁLLÓ FELELŐSSÉGE

Meg kell különböztetnünk a vezető tisztségviselőnek a gazdasági társaság felé fennálló, belső (intern) felelősségét és az általa (a gazdasági társaság képviselője során, de legalábbis a társaság tevékenységével összefüggésben) harmadik személyeknek okozott károkért való külső (extern) felelősséget.

A 2014. március 15-én hatályba lépett („új”) Ptk.-nak a vezető tisztségviselő belső felelősséget szabályozó 3:112. § (2) bekezdése szerint: „A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a *gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége* alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság

legfőbb szerve határozatainak van alávetve.” (Ez az ún. társasági hűség elve, a 'duty of care', a 'duty of loyalty'.) Ezen rendelkezés nem volt előzmény nélküli, a Ptk. hatályba lépésével hatályon kívül helyezett, A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. tv. törvény (a továbbiakban: Gt.) 30. § (2) bekezdése rendelkezett a vezetők felelősségéről: „A vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal és – ha e törvény kivételt nem tesz – a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. A vezető tisztségviselők a polgári jog általános szabályai szerint felelnek a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségeik felróható megszegésével a társaságnak okozott károkért.”

A Ptk. a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget új alapokra helyezte. A Ptk. 3:24. § szerint a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért (6:142. §) való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben. A 6:541. § szerint, ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel. Ezen törvényi tényállások értelmezése, a vezető tisztségviselő felelőssége határainak a megállapítása jogirodalmi vitákat váltott ki. Jelen tanulmányban nem ezen felelősségi tényállásokkal kívánok foglalkozni, ugyanis azok alapvetően nem a gazdasági társaság jogutód nélküli (pl. felszámolással való megszűnésének) létszakához kapcsolódnak. Elképzelhető ugyanakkor, hogy a vezető tisztségviselővel szembeni, a károsult gazdasági társaságot megillető, még a társaság rendes működése alatt okozott kár megtérítésére vonatkozó igényt a felszámolás alá került társaság nevében a felszámoló érvényesíti, amely igényérvényesítés már a hitelezők érdekét szolgálja (ezzel a kérdéssel még a 3.5. pontban foglalkozom). A hitelezők felé fennálló kárfelelősség elemzését megelőzően indokoltnak tartom röviden foglalkozni a vezető tisztségviselők felelősségi mércéjével.

Bár a Ptk. rendelkezésében nem szerepel, de ettől még álláspontom szerint változatlanul irányadó a Gt. követelménye, miszerint a vezető tisztségviselő az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható (fokozott) gondossággal köteles eljárni. A jogszabály tehát a vezető tisztségviselővel szemben nem az adott helyzetben általában elvárható magatartás, hanem az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható, fokozott gondossággal való eljárás mércéjét állította fel.¹ Egy társas vállalkozás vezetőjétől ugyanis értelemszerűen elvárható, hogy az üzleti életben szükséges, alapvető (gazdasági, könyvelési, jogi) ismeretekkel rendelkezzen, másrészt pedig a társaság képviselőtében való eljárása során feltétlenül és következetesen kell képviselnie a társasága érdekeit, amely érdekek értelemszerűen vagyoni érdekeket

1 Kúria BH 2001. 594. sz. alatt közzétett ítélete

jelentenek, és ezen érdekeknek elsőbbséget kell biztosítania minden más érdekekkel szemben.

A Kúria sokat idézett, BH 2004. 372. sz. alatt közzétett ítélete szerint „A vezető tisztségviselő által hozott rossz üzleti döntés, habár a társaságnak vitathatatlanul kárt okoz, *egyéb tényállási elem hiányában* nem tekinthető jogellenes magatartásnak.” Az ügyben egy részvénytársaság mint felperes a korábbi ügyvezető vezérigazgatója ellen előterjesztett keresetében 33 169 570 Ft tőke és kamatai megfizetésére kötelezését kérte kártérítés jogcímén azon indokkal, hogy az alperes nem a vezető tisztséget betöltő személyektől elvárható gondossággal járt el, mert egyes szállítási szerződések megkötésekor készpénzelőleg fizetését vállalta, illetőleg a szállító részére bankgarancia helyett készpénzelőleget biztosított, és mivel a szerződések nem mentek teljesedésbe, a már átutalt készpénzelőlegek visszatérítésének elmaradása miatt a felperest kár érte. A bíróság a keresetet elutasította. A bíróság elfogadta az alperes vezérigazgató védekezését, amely szerint a szerződés megkötésénél a tisztségének megfelelő, elvárható gondossággal járt el, előzetesen tájékozódott a társasággal szerződő cégekről, a szerződéseket a cég jogászával készítette el. A vezető tisztségviselők felelősségének az a feltétele, hogy a károkozó szándékos vagy gondatlan magatartása okozza a kárt, a bíróság megítélése szerint azonban az alperes nem tanúsított jogellenes magatartást. Az ítélet indokolása szerint „Az alperes a cég képviseletében eljárva nem vitásan rossz üzletet kötött, ez azonban »belefért« az üzleti kockázat körébe, és nem minősíthető jogellenes magatartásnak.” Az ügy tényállásához tartozik még, hogy a felperesnek differenciált munkaszervezete volt, több mint ezer munkavállalót foglalkoztatott, amelyben az alperes ügyvezetői felelőssége kiterjedt az egész szervezet hatékony működtetésére. Megjegyzendő, hogy ezen ítéletből nem vonható le azon általános következtetés, miszerint egy ügyvezető sosem tartozik kárfelelősséggel, ha nagy összegű árut szállít ki, és annak ellenértéke nem térül meg.

Ezen álláspontom alátámasztására, egyben az imént hivatkozott ítélet ellenpontjaként hivatkozom a Fővárosi Ítéletábla (egy felszámolás alatt álló felperesi kft. képviseletében általam megindított kártérítési perben hozott) ítéletére, amelyben azt állapította meg, hogy az ügyvezető felelős a kárért, ha a társaság teljes árukészletét egy olyan vevőnek értékesíti, amely vevő cégnek már voltak jelentős összegű, esedékes tartozásai, de az ügyvezető semmiféle szerződési biztosítékot nem alkalmazott, és a követelés behajtása érdekében sem tett intézkedéseket, majd a vevő társaság felszámolási eljárás eredményeként megszűnt, a követelés behajthatatlan maradt.²

A Gt. 30. § (2) bekezdése alapján indult kártérítési perben a bíróság megállapította, hogy a vezető tisztségviselőt a társaság működése során keletkezett vesz-

² Fővárosi Ítéletábla 1.Gf.40.219/2007.

teségért önmagában nem terheli felelősség, csak akkor, ha a tevékenysége során intézkedéseivel a társaságnak felróhatóan kárt okoz.³ A bírói gyakorlat szerint a vezető tisztségviselő kártérítésre kötelezéséhez többlétevényállási elem bizonyítása szükségesített. Belső kárfelelősséget alapozott meg, ha a vezető tisztségviselő által megkötött szerződés alapján a megrendelt áru nem a képviselt társaság, hanem a vezető tisztségviselő érdekeltségében álló, másik társaság javára került leszállításra.⁴ Kárfelelősséggel tartozott az ügyvezető akkor is, ha a taggyűlési határozattal szemben új szerződést kötött annak ellenére, hogy a taggyűlési határozat a társaság megromlott anyagi helyzetére tekintettel elhatározta a kiadások és ráfordítások azonnali csökkentését, valamint előírta, hogy új kötelezettségeket, szerződéseket és megrendeléseket az ügyvezető csak egy másik személy aláírása mellett vállalhat.⁵

Amennyiben a gazdasági társaság nyereségesen működik (nem fizetéseképtelen), és a vezető tisztségviselő pl. biztosíték nélkül kölcsönt folyósít, a társaság vagyonából nagy értékű cégaútót vásárol, forgalmi érték alatt értékesít tárgyi eszközöket, tagi kölcsönt fizet vissza stb., ezen ügyletekről, döntésekről a társaság tagjai/résztvényesei tudomással bírnak és azt határozattal vagy hallgatólagosan jóváhagyják, úgy a vezető nem tartozik kárfelelősséggel a társaság felé. Amennyiben azonban a vezető tisztségviselő ezen ügyleteket a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben köti meg, úgy közvetlenül a hitelezők felé a saját vagyonát terhelő kárfelelősségét alapozhatja meg (feltéve, ha az ügyletek a felszámolás kezdő időpontját megelőző 3 éven belüli időtartamra esnek, amint erre a következő pontban kitérek.)

2. A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐNEK A HITELEZŐK FELÉ FENNÁLLÓ FELELŐSSÉGE

A vezető tisztségviselő külső felelőssége elsődlegesen a gazdasági társaság hitelezői felé való felelősséget jelenti. A Ptk. 3:118. § szabályozza *A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelősségét*: „Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után *a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe*. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.” A Ptk. ezen rendelkezése a (2014. március 15-ig hatályban volt) Gt. 30. § (3) bekezdésének felel meg, amely szerint: „A gazdasági társaság

3 BDT. 2008. 1767.

4 Kúria Pf. VI. 21.128/1994/5.

5 BH 2001. 594.

fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezető tisztségviselők ügyvezetési feladataikat a társaság *hitelezői érdekeinek elsődlegessége* alapján kötelesek ellátni. Külön törvény e követelmény felróható megszegése esetére – ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné vált vagy külön jogszabály szerint, a fizetéseképtelenség vizsgálata nélkül, jogutód nélkül megszüntették – előírhatja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét.” A Gt. 30. § (3) bekezdés tartamát adó külön törvény A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtörvény vagy Cstv.) 33/A. §-a volt, amelyet jelen tanulmányban vizsgálok. A két jogszabályhely között az a különbség, hogy a Gt. a hitelezői érdekek elsődlegességének elvéről, a Ptk. (és a Ptk. hatályba lépésével módosított Csődtörvénynek a 2014. március 15-ét követően indult felszámolási eljárásokra irányadó és jelenleg hatályos 33/A. §-a) pedig a hitelezői érdekek figyelembe vételéről rendelkezik, de álláspontom szerint ezen szóhasználati eltérés a vezetői felelősség megállapíthatóságát nem befolyásolja.⁶ Egyetértek *Csóke Andrea* megállapításával: „A Ptk. 3:118. §-a csak általános szabálynak – alapnak – tekinthető, melyhez képest felszámolás esetére a Cstv. 33/A. §-a, kényszersztörlési eljárást követően pedig a Ctv. 118/B. §-a tartalmaz speciális rendelkezéseket. Nincs külön jogcím, nincs tehát lehetőség arra, hogy e rendelkezésre hivatkozva indítson pert a hitelező.”⁷ A Ptk. 3:118. §-a nem teremtett a vezető felelősségének megállapítására új jogcímet, annak tartalmát változatlanul a Cstv. 33/A. § adja meg.

A Csődtörvény 2006. július 1. után indult felszámolási eljárásokban alkalmazandó 33/A. §-a az első speciális csődjogi tényállás, amely alapján maga a vezető tisztségviselő vonható felelősségre a társaság (felszámolási vagyonból ki nem egyenlített) tartozásaiért. Álláspontom szerint a Csődtörvény 33/A. § alapján kialakult joggyakorlat a Ptk. hatályba lépését követően is változatlanul alkalmazandó.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 118/B. § (1) bekezdése is lehetővé teszi a vezető tisztségviselő hitelezők felé fennálló felelősségének a megállapítását: „Ha a cégbíróság a céget kényszersztörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője – ideértve a kényszersztörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is – az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult.” Jelen

6 Az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról rendelkező 2013. évi CCLII. Törvény 91. § (17) bekezdés f) pontja szerint a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésében az „elsődlegessége alapján” szövegrész helyébe a „figyelembevételével” szöveg lép.

7 CSÓKE ANDREA (2015): A vezető tisztségviselő felelőssége fizetéseképtelenség és felszámolás esetén. In: DR. CSEHI ZOLTÁN – DR. SZABÓ MARIANNA (szerk.): *A vezető tisztségviselő felelőssége*. Wolters Kluwer Kft., 141. o.)

tanulmányban kizárólag a vezető tisztségviselő Cstv. 33/A. § szerinti felelősségével kívánok foglalkozni, de a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzettel kapcsolatos megállapítások értelemszerűen a Ctv. 118/B. §-ára is irányadóak.

A Csődtörvény 33/A. §-a, mint a vezető tisztségviselők saját vagyonaára kiterjedő mögöttes kárfelelősségének megállapítását lehetővé tevő *felelősségáttörési tényállás*, amelynek (1) bekezdése értelmében: A hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak *megállapítását*, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. A gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy észszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

(6) A felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat a *Cégközlönyben* való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül – ki nem elégített követelése erejéig – bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy az (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján *kötelezze* az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére. Amennyiben határidőben több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik. Amennyiben a felszámolási eljárás jogerős lezárásáig az (1) bekezdés szerinti perben még nincs jogerős döntés, a 60 napos jogvesztő határidő kezdő napja a jogerős bírósági döntés napját követő nap.

(7) Amennyiben a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat alapján a hitelezők igényeinek kielégítéséhez nem elegendő az adósnak a felszámolás körébe tartozó vagyona, bármely hitelező vagy az adós nevében a felszámoló az (1) bekezdés szerinti eljárásban kérheti a bíróságtól azt is, hogy a bíróság a ki nem elégített követelés megfizetésére kötelezze az (1) bekezdés alapján az adós volt vezetőjét.

A törvényi tényállás elemzését megelőzően szükségesnek tartom leegyszerűsítve rögzíteni a felszámolási eljárás személyi hatályát, segítve a Csődtörvény 33/A. § értelmezését. Az *adós* a felszámolás alá került gazdálkodó szervezet (az esetek döntő többségében gazdasági társaság). A *hitelező* az a személy, aki a felszámolás alá került gazdasági társasággal szemben pénzköveteléssel rendelkezik, és azt a felszámolónak bejelentette. (A hitelezői igényt a felszámolás közzétételétől szá-

mított 40 napos határidőn belül, de legkésőbb 180 napos jogvesztő határidőn belül kell bejelenteni és az 1%-os nyilvántartásba vételi díjat megfizetni.) A vezető tisztségviselő: mivel leggyakrabban gazdasági társaságok kerülnek felszámolás alá, az esetek túlnyomó többségében kft.-k ügyvezetőinek és rt.-k igazgatósági tagjainak/vezérigazgatóinak a felelőssége merül fel. A vezető tisztségviselő fogalma társasági jogi fogalom, azt nem szabad összekeverni a Munka Törvénykönyve szerinti vezető állású munkavállalóval, habár a kettő egybe is eshet. A Cstv. lehetővé teszi az ún. árnyékvezető felelősségének a megállapítását is, aki azon, a cégjegyzékbe vezető tisztségviselőként be nem jegyzett személy, aki a társaság működésére meghatározó befolyást gyakorol.

A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése a vezető tisztségviselő felelőssége körében választóvonalat képez, ugyanis ennek beálltát követően a vezető tisztségviselő már nem a gazdasági társaság, hanem a *hitelezők érdekének elsődlegessége* alapján köteles ügyvezetési feladatait ellátni. A magyar törvényhozás a Cstv. 33/A bevezetésével továbbfejlesztette a vezető tisztségviselőre irányadó felelősségi szabályokat, és az úgynevezett *wrongful trading* (jogtalan kereskedelem, indokolatlan kockázatvállalás) intézményét honosította meg annak érdekében, hogy a társaság ügyvezetését csődközelben visszatartsa a hitelezői érdekeket sértő, indokolatlan kockázatvállalástól.⁸ A hitelezővédelmi tényállás beiktatását az indokolta, hogy a felelősen gazdálkodó üzletembertől elvárható, hogy az irányítása alatt álló céget a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése esetén úgy működtesse tovább, hogy a hitelezők esélyét követeléseik behajtásában ne veszélyeztesse. Ilyen esetben az ügyvezetőnek – ha nem kezdeményezi a csődeljárást, illetve felszámolási eljárást – minden intézkedésével arra kell törekednie, hogy a hitelezők követelésükhöz hozzájussanak. A Cstv. 33/A. §-hoz fűzött indokolás kifejti, hogy a vezető tisztségviselő felelősségét fogalmazza meg a hitelezők irányában, amennyiben a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben olyan gondatlanul megvalósított, jogszerűtlen gazdálkodást folytat, amelynek következtében a társaság hitelezőit kár éri.

A Cstv. idézett 33/A. §-ának az a célja, hogy megteremtse a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének a hitelezőkkel szembeni, a magánvagyonukra is kiterjedő *mögöttes polgárjogi kárfelelősségét* arra az esetre, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ennek következtében a társasági vagyon csökkent. A vezető tisztségviselők e felelősségi formája rendkívüli jellegű, felelősségük alapján marasztalásukra, azaz a hitelezők felé történő kártérítés megfizetésére való kötelezésükre csak abban az esetben kerülhet sor, ha a felszámolás után ki nem elégített hitelezői követelések maradnak fenn.⁹

8 Pécsi Ítéltábla Pf.IV.20.470/2013/15. számú ítélete

9 Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.002/2012/15.

Álláspontom szerint a hivatkozott Cstv. 33/A. § a legbonyolultabb, gazdasági jogi felelősséget szabályozó törvényi rendelkezés, amelyet sokszor gyakorló gazdasági jogászok sem tudnak értelmezni, kezelni. Amennyiben a hitelező álláspontja szerint a vezető tisztségviselőnek a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően tett valamely intézkedése, mulasztása, ügyletkötése a hitelezők érdekeinek elsődlegességét sértette, úgy még a felszámolás eljárás alatt peres eljárást indíthat a vezető tisztségviselővel szemben, amely peres eljárásban a bíróság az ítéletben (csupán) **megállapítja**, hogy a vezető tisztségviselő mekkora összegű vagyoncsökkenést okozott. Ebben a perben dönt a bíróság a vezető tisztségviselő felelősségének a jogalapjáról és az összecszerúságáról, ehhez képest folytatja le a szükséges bizonyítási eljárásokat. „A megállapítási perben a felelősség megállapítása és ebből a szempontból az összecszerúság meghatározása csupán a megállapított felelősség felső korlátját (pro viribus felelősség) jelenti.” A bíróság ebben a perben „a későbbi esetleges marasztalást jogalapjában is legmagasabb összegében eldöntő előkérdésről határoz.”¹⁰

A vezető tisztségviselőt a hitelező javára tényleges kártérítésre kötelező (marasztalási) perre nem kerül sor, ha a felszámolási eljárásban a hitelező követelése megtérül, de ennek a gyakorlati valószínűsége közel a nullához tendál, a felszámolási eljárásokban a szerződési biztosítékkal nem biztosított hitelezők követelése nagyon ritkán térül meg. A hitelező tehát azt követően indíthat külön **marasztalási pert** a vezető tisztségviselővel szemben, azaz a bíróság a vezető tisztségviselőt a hitelező javára kártérítés megfizetésére akkor kötelezi, amennyiben bizonyított az, hogy a hitelező követelése a felszámolási eljárásban nem térült meg. Főszabály szerint a vezető tisztségviselővel szembeni marasztalási per a felszámolási eljárás befejezését követően indítható, de a Cstv. 33/A. § (7) bekezdése lehetőséget biztosít arra is, hogy a hitelező már a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleget követően is megindítsa a pert, amennyiben ennek az alapján is megállapítható, hogy a felszámolási vagyon a hitelezői igények kielégítésére nem elegendő. A bíróság a marasztalási perben az adós vezető tisztségviselőjét legfeljebb akkora összegű kártérítés megfizetésére kötelezi, mint amekkora összegű vagyoncsökkenést a korábbi megállapítási perben hozott ítéletében megállapított. Amennyiben a pert indító hitelezőnek a felszámolásban ki nem elégített követelésének az összege a korábban megállapított vagyoncsökkenés összegét nem haladja meg, úgy a bíróság csak a hitelezői igénynek megfelelő összegű kártérítésre kötelezi a vezető tisztségviselőt. Amennyiben a marasztalási pert több hitelező együttesen indítja meg, úgy a bíróság a vezető tisztségviselőt mindegyik hitelező javára kártérítés megfizetésére kötelezi (a hitelezői igények arányában), de a fizetendő kártérítés együttes összege nem haladhatja meg a korábbi megállapítási perben megállapított vagyoncsökkenés összegét, ez tehát a vezető tisztségviselő kárfelelősségének

10 Debrecei Ítéltábla Pf.II.20.390/2011/3.

a felső határa. A megállapítási pert tehát nem feltétlenül követi marasztalás iránti per, ha pedig követi, az abban érvényesített hitelezői követelés nem feltétlenül azonos a megállapítási perben meghatározott vagyonvesztés összegével. Ezért a vezető tisztségviselő felelőssége mögöttes, másodlagos, kizárólag az adós vagyónából ki nem elégített olyan követelésekre vonatkozóan áll fenn, amelyek kielégíthetők lettek volna, ha a vezető nem sérti meg a reá irányadó előírásokat.¹¹

A Cstv. 33/A. §-a a nem a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséért való felelősség szabálya, a **fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet kialakulásáért a vezető tisztségviselőnek a társaság hitelezőivel szemben nincs helytállási kötelezettsége**. A fizetéseképtelenség előidézéséért, a fizetéseképtelenség bekövetkezését megelőzően tanúsított magatartásokért, az ezt megelőző gazdasági tevékenységért és a bekövetkezett vagyonvesztésért az ügyvezető a társaság felé felel a Ptk. 3:112. § (2) bekezdése alapján. A Cstv. 33/A. §-ára alapított kártérítési felelősség megállapítására tehát csak a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése utáni vagyonvesztés, és csak az ezt követő időre eső, hitelezői igény kielégítésének megghiúsulásához vezető, vagy vagyonszökkenést okozó ügyvezetői magatartás adhat alapot.¹²

Amikor már látható a fizetéseképtelenség jövőbeni bekövetkezése, felszámolással fenyegető helyzet állt elő, akkortól kezdve a vezető tisztségviselőnek a „még meglévő vagyon egységét és sértetlenségét” kell biztosítania. „Az ügyvezető feladata ebben az időszakban az, hogy az adós társaság vagyonát megóvja és ne csökkentse, a hitelezői követelés fedezetül szolgáló vagyont egyben tartsa.”¹³ A vezető felelőssége abban az esetben állapítható meg, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése utáni időszakban úgy csökken az adós társaság vagyona, hogy „ezzel kisebb mértékben és értéken válik felszámolási vagyonná, hiszen ez okoz majd ténylegesen összhitelezői érdeksérelmet a felszámolásban.”¹⁴ A vagyon egysége, integritása megóvásának kötelezettsége nem azt jelenti, hogy a vezetőnek be kell fejeznie a gazdasági tevékenység folytatását. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben a vezető változatlanul folytathatja tovább a társaság gazdasági, termelő tevékenységének irányítását, folyamatosan fizetheti a munkabéreket, beszállítói tartozásokat, hiteltörlesztést, árut rendelhet meg stb., azonban *tartózkodnia kell a fokozott kockázattal járó ügyletkötésektől* (pl. kölcsönnyújtás harmadik személyeknek szerződési biztosíték nélkül). A vezetőnek olyan ügyletek megkötésére kell törekednie, „olyan kockázatvállalással kell irányítania a gazdálkodó szervezet működését, amely a társaságnak gyors bevételt, hasznot hozhat, és meg kell tennie minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a társaság a tar-

11 Fővárosi Ítéletábra 13.Gf.40.002/2012/15.

12 Pécsi Ítéletábra, Pf.IV.20.470/2013/15.

13 Fővárosi Ítéletábra 12.Gf.40.746/2013/7

14 Fővárosi Ítéletábra 15.Gf.40.503/2014/8.

tozásait kiegyenlítse.”¹⁵ Amennyiben a vezető indokolatlan kockázatot vállal, és ezzel összefüggésben vagyonsökkenést okoz a hitelezők kielégítésére fordítható társasági vagyonban, a kárfelelőssége megállapítható.

A Pécsi Ítéltábla előtti Gf.IV.30.117/2013/8. sz. peres ügy tényállása szerint az adós taggyűlésén az ügyvezető tájékoztatta a kft. tagjait, hogy a bérbeadó a bérletidj-tartozás miatt bezáratta a kft. raktárát, üzletét, az árukészletet nem adja ki, ahhoz hozzáférést nem biztosít, így a társaság további működése nem biztosított, az áruk forgatása, azaz forgalom és bevétel nélkül sem a munkabéreket, sem a szállítók számláit az adós nem tudja kifizetni. A taggyűlés egyhangú szavazattal úgy határozott, hogy az ügyvezető mondjon fel a társaság alkalmazottainak. A felszámolás alá került kft. (adós) vagyona a felszámolás kezdő időpontjában 5 907 000 Ft eszköz volt, amelyből pénzeszköz 3 000 Ft, követelés 2 746 000 Ft, tárgyi eszköz 409 000 Ft, árukészlet 2 749 000 Ft. A bérbeadó által lezárt raktárban tárolt árukészletet a bérbeadó a felszámolónak kiadta, amelyből mindösszesen 160 000 Ft bevételt sikerült a felszámolónak elérnie, tekintettel arra, hogy ez 15 év alatt felhalmozódott, eladhatatlan, hibás árukészlet volt. A felperesi hitelező által az alperes ügyvezető elleni perben a bíróság a keresetet elutasította azon indokkal, hogy a felperes vagyonszerzést nem tudott bizonyítani, a kft. vagyona ugyanis nem csökkent az alperes magatartása miatt, mivel a bérleményben lévő árukészletet a bérbeadó a felszámolónak kiadta, az árukészlet a felszámolás előtti állapotban és mennyiségben a felszámoló birtokába került, vagyonszerzés hiányában pedig az alperes Cstv. 33/A. § szerinti felelőssége fel sem merülhet. Az ítéltábla elvi élel mutatott rá: „Nem értékelhető az alperes felelősségét megállapító tényállításként az sem, hogy az alperes nem folytatta a működést a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után. A gazdasági társaság a bérlemény lezárásakor pénzeszközzel nem rendelkezett. Az ügyvezető társasági vagyon hiányában a társaság további működtetésére nem kötelezhető, és nem várható el a vezető tisztségviselőtől az sem, hogy a működési költségeket saját vagyonából fedezze.” Tévesen hivatkozott a felperes arra is, hogy az alperes hitelezői érdekeket sértett, amikor az általa nyújtott tagi kölcsönt nem a hitelezők kielégítésére, a bérleti díj megfizetésére fordította. „A felszámolás kezdő időpontjáig az ügyvezető maga dönti el, hogy mely hitelezőket részesít kifizetésben, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének időpontjában a társasággal szemben támasztott, valamennyi követelés kifizetéséhez szükséges pénzeszközzel már nem rendelkezik.”

Fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben viszont a bírói gyakorlat elvárja a vezető tisztségviselőtől, sőt annak kifejezett kötelezettsége, hogy a Ptk-ban megjelölt okok fennállta esetén a társaság taggyűlését/közgyűlését összehívja. A Ptk. 3:189. § szerint a kft. ügyvezetője köteles késedelem nélkül összehívni a taggyűlést

15 Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.037/2013/3.

a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha tudomására jut, hogy társaság saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökkent; a Ptk. 3:270. § alapján az igazgatóság köteles nyolc napon belül a közgyűlést összehívni, ha a részvénytársaság saját tőkéje veszteség következtében az alaptőke kétharmadára csökkent. Az ügyvezető akkor is köteles összehívni a taggyűlést, illetve az igazgatóság a közgyűlést, ha a társaságot fizetéseképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette; vagy pedig a vagyona a tartozásait nem fedezi.

3. A FIZETÉSKÉPTELENSÉGGEL FENYEGETŐ HELYZET BEKÖVETKEZÉSÉNEK VIZSGÁLATA

3.1. A fizetéseképtelenség törvényi esetei

A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet a fizetéseképtelenség bekövetkezését értelemszerűen megelőzi. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet vizsgálata előtt indokoltnak tartom röviden ismertetni a fizetéseképtelenségi okokat. A Csődtörvény 27. § (2) bekezdése rendelkezik a felszámolás elrendelésének okairól, ezek tehát a fizetéseképtelenségi okok. A hitelező kérelmére indult felszámolási eljárásban a bíróság az adós fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg, ha

- a) az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette, vagy
- b) az adós a jogerős bírósági határozatban, fizetési meghagyásban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki, vagy
- c) az adóssal szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, vagy
- d) az adós a fizetési kötelezettségét csődeljárásban vagy felszámolási eljárásban kötött egyezség ellenére nem teljesítette, vagy
- e) a bíróság a korábbi csődeljárást megszüntette [18. § (3) bekezdés, 18. § (10) bekezdés vagy 21/B. §].

A hitelező likviditási alapon kezdeményezheti a felszámolási eljárást. A felszámoló bíróság nem vizsgálhatja az adós gazdasági helyzetét, arra nézve bizonyítást nem folytathat le. „A csődtörvény pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi fogalmat alkalmaz, az adós vagyona közömbös a fizetéseképtelenségének a megítélésakor.”¹⁶ A fizetéseképtelenségi fogalom nem ad lehetőséget a bíróság számára annak vizsgálatára, hogy az adós a vagyont elvesztette-e, vagy tartósan fizetéseképtelen-e, vagy csupán – kintlévőségei behajthatatlansága miatt – időleges likviditási

16 Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.390/2011/3.

gondokkal küszködik.¹⁷ Így nincs mód annak figyelembevételére sem, hogy az adós a követelése behajtása iránt indított perben a várható pernyertessége esetén a behajtható pénzeszközből a hitelező követelését ki tudja-e majd elégíteni. A pénzforgalmi szemléletű Cstv. nem a vagyontalanság oldaláról határozza meg a fizetéseképtelenséget, pontosabban a vagyontalanság nem fizetéseképtelenségi ok, a hitelező által indított felszámolási eljárásban a bíróság *nem vizsgálhatja azt, hogy az adós vagyona* (ingók, ingatlanok és követelések) *a tartozásokat meghaladja-e*. (Erre csak az adós vagy a végelszámoló által indított felszámolási eljárásban van mód.¹⁸) A bíróság vizsgálati lehetősége csak és kizárólag annak a vizsgálatára szorítkozhat, hogy az adós határidőben, írásbeli indokolt nyilatkozatában vitatta-e a tartozást, peres eljárás befejezése után az ítéleti marasztalásnak a teljesítési határidőn belül eleget tett-e, a vele szemben indított végrehajtási eljárás eredménytelensége bizonyított-e.

A fizetéseképtelenségi okok között szemlátomást nagy szakadék van. Fizetéseképtelennek minősül az adós akkor is, ha a szerződésből eredő tartozását az esedékességtől számított 20 napon belül nem egyenlítette ki és nem is vitatta, és az ezt követően tett hitelezői írásbeli felszólításra sem teljesítette, valamint akkor is, ha a vele szemben jogerős ítélet alapján vezetett végrehajtási eljárás eredménytelen volt. Amennyiben az imént hivatkozott fizetéseképtelenségi okok fennállnak, akkor a bíróság a felszámolást elrendeli, függetlenül attól, hogy a tartozások összege a vagyont ténylegesen meghaladja-e, a bíróság ezt nem vizsgálja.

Tekintettel arra, hogy törvényhozásunk a Csődtörvény 33/A. § szerinti vezetői felelősséget angol mintára vette át (1986-os Fizetéseképtelenségi törvény 214. §-ában szabályozott wrongful trading), ezért érdekességgéppen röviden kitérek az angol szabályozásra.

Angliában a fizetéseképtelenségi okokat az 1986. évi Fizetéseképtelenségi tv. 123. §-a határozza meg. A társaság – egyéb okok mellett – fizetéseképtelen, ha

- bizonyítást nyert, hogy a társaság nem képes a tartozásait kifizetni, amikor azok esedékesé váltak¹⁹ („cash flow”-teszt), illetve
- a társaság fizetéseképtelen akkor is, ha bizonyítást nyer, hogy a társaság vagyonának az értéke kevesebb, mint a társaság kötelezettségeinek az összege,

¹⁷ BH 2001. 392.

¹⁸ A Csődtörvény 27. (2) bekezdés f) pontja szerint a bíróság elrendeli a felszámolást, ha az adós, illetve a végelszámoló által indított eljárásban az adós tartozásai meghaladják a vagyont, illetőleg az adós a tartozását (tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kielégíteni, és a végelszámoló által indított eljárásban az adós gazdálkodó szervezet tagjai (tulajdonosai) felhívás ellenére sem nyilatkoznak arról, hogy kötelezettséget vállalnak a tartozások esedékességkor történő kifizetéséhez szükséges források biztosítására.

számításba véve a feltételes és a várható kötelezettségeket is¹⁹ („balance sheet”, azaz mérlegteszt).

A cash flow vagy más néven kereskedelmi fizetéseképtelenségi teszt rugalmas eszközt jelent az „amikor a tartozások esedékessé válnak” kritérium meghatározására, amely fogalom értelmezésnek a lényegére a *Cheyne Finance Plc (in receivership) [2007] EWHC 2402 (Ch)*²⁰ esetben mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a következő példával: „A társaságnak van 1000 font készpénze és egy nagyon értékes, de illikvid, 250 000 fontot érő vagyontárgya, amelyet 2 éve nem tud eladni. A tartozásai összege 500 font, de egy jövőbeli 100 000 font összegű tartozása 6 hónapon belül esedékessé válik. Kereskedelmi szempontból egyértelmű, hogy esedékességgor a társaság nem tudja kifizetni a tartozásait, de mérleg (balance sheet) szempontjából fizetőképesnek minősül. A fizetéseképtelenség a vártnál korábban is bekövetkezhet, már akkor is megállapítható, ha egy társaság a fennálló tartozásait ki tudja fizetni, de valamely ismert jövőbeli tartozását nem fogja tudni kiegyenlíteni.” Ezen megközelítés már átvezet a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet hazai fogalmára.

3.2. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bírói gyakorlat szerinti fogalma

A felelősségfordító hatású fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet (más elnevezéssel: fenyegető fizetéseképtelenség) bekövetkezte után tehát a vezető tisztségviselőnek már nem a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján, hanem a hitelezők érdekeinek figyelembevétele szerint kell eljárnia, ezért minden olyan eljárás, amely a társaság hitelezőinek megkárosítását eredményezi, jogszerűtlen gazdálkodásnak minősül. A Cstv. 33/A. § alapján indult felelősségi perben a vezető tisztségviselő által okozott vagyonsökkenés és a vezető hitelezői érdekeket sértő, konkrét ügyletkötéseinek, intézkedéseinek, mulasztásainak, eljárásának vizsgálatát megelőzően az igényt érvényesítő felperesnek elsődlegesen a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztének időpontját kell bizonyítania, hiszen csak az ezen időponttól kifejtett vezetői magatartás szolgálhat alapul a Cstv. 33/A. §-ban szabályozott felelősség megállapítására.²¹

Mindenekelőtt hangsúlyozottan fel kell hívni a figyelmet a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet jogi és gazdasági tartalma közötti különbségre. A hitelezők által indított perekben a vezető tisztségviselők jellemzően azzal védekeznek,

19 „A company is also deemed unable to pay its debts if it is proved to the satisfaction of the court that the value of the company’s assets is less than the amount of its liabilities, taking into account its contingent and prospective liabilities.”

20 <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2007/2402.html> (letöltve: 2015. 10. 15.)

21 IH. 2013. 38. sz. alatt közzétett ítélet

hogy a terhükre rótt cselekmény elkövetésekor, a kifogásolt ügylet megkötésekor a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet nem állt fenn, mert az adósnak a teljes vagyona fedezetet nyújtott a tartozások megfizetésére. Egyes peres eljárásokban tanúként meghallgatják az adós gazdasági társaság könyvelőit is, akik – gazdasági szemléletüknél fogva – szintén azt nyilatkozzák, hogy az adós nem volt fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben, mert az adós követeléseinek, a tárgyi eszközeinek, készleteinek, befektetett eszközeinek az értéke meghaladta az esedékes kötelezettségek összegét. Ezen megközelítés helyes azon szempontból, hogy a vagyon polgári jogi és Számviteli törvény szerinti fogalmába (a passzívumok mellett) valamennyi aktívum beletartozik, a likvid és illikvid vagyonelemek, befektetett- és forgóeszközök egyaránt. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet – következő pontban részletesen kifejtett – *csődjogi* fogalma szerint azonban a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fennállásának a megítélésénél az adós illikvid, azaz azonnal pénzzé nem tehető vagyontárgyait (befektetett eszközeit) figyelmen kívül kell hagyni, csak az esedékes tartozások fedezetül szolgáló, likvid vagyonelemek (e körben is elsősorban a szabad pénzeszköz) vehetőek figyelembe.

Az egyre több ítéletben hivatkozott, a joggyakorlatban iránymutató szerepet betöltő, a Kúria Gfv.VII.30.247/2013. számú ügyben hozott (BH 2014. 188. sz. alatt közzétett) határozatában az adott jogszabályhely értelmezése során aktuális és az ítélezésre irányadó álláspontját fejtette ki, egyben megadta a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet tömör fogalmát, amely szerint **„A fenyegető fizetéseképtelenség bekövetkezik, ha az adós tartozását esedékességgel előre láthatólag nem képes kiegyenlíteni.”** „A fenyegető fizetéseképtelenség megállapíthatósága tekintetében az a lényeges kérdés, hogy az adós a tartozását az esedékességgel képes-e kiegyenlíteni.”

Az ügy tényállása szerint egy peres ügyben a bíróság a 2009. január 26-án kelt ítéletével kötelezte az akkor még felszámolás alatt nem álló kft.-t arra, hogy fizessen meg a felperesnek 3 659 982 Ft-ot és annak 2007. március 26-tól számított késedelmi kamatait, amely ítéletet a másodfokú bíróság 2009. június 17. napjával hozott ítéletével helybenhagyott. A felperes (ítélet alapján kibocsátott) azonnali beszédési megbízása nem vezetett eredményre. A felperes 2009. október 5-én nyújtotta be a kft. (adó) ellen a felszámolási kérelmet, a bíróság a felszámolást elrendelte, a felszámolás kezdő időpontja 2010. március 25. A felszámolási eljárásban 16 hitelező jelentett be összesen 38 331 609 Ft összegű igényt. Az alperes ügyvezető 2010. január 11-én – feleségével és fiával – megalapította az I. Kft.-t, és ezen új társaság számlázta le a megrendelője által 2009. július 12. napján megrendelt, és az adós által 2009. november 11. és április 18. közötti időszakban végzett 57 780 euró összegű vállalkozói díját. A felperes Cstv. 33/A §-ára alapított keresetének helyt adva, az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után az ügyvezetési

feladatait nem a hitelezők érdekeinek az elsődlegessége alapján látta el, ezáltal az adós vagyona 57 780 euró összeggel csökkent. A bíróság megállapította, hogy a fenyegető fizetésképtelenség legkésőbb 2009. június 17-én, azaz az adóst korábban marasztaló, másodfokú ítélet meghozatalakor fennállt. A bíróság szerint ekkor már nemcsak a társaság fizetésképtelenséggel fenyegető helyzete, hanem a társaság fizetésképtelensége is megállapítható volt, ugyanis a Csődtörvény 27. § (2) bekezdése szerint a gazdasági társaság felszámolása elrendelésének egyik oka az, ha „a jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki”, vagy pedig a „vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt”. Az alperes személyes döntése alapján tehát az ügyvezetése alatt álló, új cég realizálta az 57 780 euró vállalkozói díjat. Az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla 15.Gf.40.172/2013/6. sz. ítéletében helybenhagyta, a Kúria pedig a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Az ítélet indokolásából az alábbiakat kell kiemelni: A Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerint a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. „A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséhez nincs szükség az adós fizetésképtelenségének bíróság általi megállapítására, felszámolásának elrendelésére, mert a fenyegető fizetésképtelenség a törvényben megfogalmazott fizetésképtelenségi (felszámolási) okok megvalósulását megelőzően bekövetkező állapot. A *fenyegető fizetésképtelenség megállapíthatósága tekintetében az a lényeges kérdés, hogy az adós a tartozását az esedékességkor képes-e kiegyenlíteni. Ha erre nem képes, mert nincs megfelelő pénzeszköze, vagy megfelelő hitele a tartozás kifizetésére, illetve nem tud megállapodni a hitelezővel a teljesítés más módjában, vagy a teljesítési határidő módosításában* –, akkor bekövetkezik a fenyegető fizetésképtelenség abban az esetben is, ha az adós egyéb vagyona – kimutatások szerint – fedezetet nyújtana a tartozások kielégítésére. A fenyegető fizetésképtelenség bekövetkeztét az adós ügyvezetőjének a tudata, az általa megismerhető tények szempontjából kell vizsgálni. Az adós vezető tisztségviselőjének a fenyegető fizetésképtelenség elkerülése érdekében folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a gazdálkodó szervezet esedékes, lejárt tartozásait, és a cash flow-kimutatását. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének jelentősége az, hogy annak fennállása alatt a vezető tisztségviselőnek a hitelezői érdekeket szolgálva, és nem a gazdálkodó szervezet tulajdonosainak az érdekét figyelembe véve kell gazdálkodnia. Ez a kötelező gazdálkodási elv addig áll fent, amíg a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet, azaz amíg a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.” Az alperes az adós ügyvezetőjeként akkor járt volna el helyesen, ha az adós által teljesített szerződéses részt lezárja, az ennek alapján befolyt árbevételt pedig az adós-

nál számolja el. Megállapítható: az alperes azzal a magatartásával, hogy az adós ügyvezetőjeként is eljárva, az adós nevében részben már teljesített szerződésből eredő árbevételt az újonnan alapított társaságba irányította, az alperes nem az adós társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján járt el.

A bírói gyakorlatot illetően kiemelendő még a Szegedi Ítélőtábla Gf.III.30.403/2014/8. számú ítéletében foglalt levezetése: fenyegető fizetési képtelenség esetén az a lényeges, hogy az adós a tartozását esedékességgkor képes-e megfizetni.²² *„A tartozás esedékességgkor történő kielégítésének »képessége« likvid pénzeszköz meglétét feltételezi, vagyis nem elegendő, ha az adós teljes vagyona – készpénzzé konvertálása esetén – egyébként fedezetet nyújtana a tartozások kielégítésére. A hangsúly az esedékességgkor történő kielégítésen van: az adós vezető tisztségviselőjének folyamatosan figyelemmel kell tehát követni a cég esedékes, lejárt tartozásait és a cash flow-kimutatást. A vezető döntési szabadsága kiterjed arra, hogy a lejárt tartozásokat milyen sorrendben elégíti ki, ezt azonban csak addig az időpontig teheti meg, amíg előre látható, hogy az adós készpénzvagyona az összes lejárt és lejáró követelésre fedezetet nyújt.”*

(A cikket a következő számunkban folytatjuk.)

22 BDT. 2013.47. sz. alatt közzétett ítélet